

זאת תורת העולה (ו, א). במדרש תנחומא (א) זה שאמר הכתוב (תהלים פט, ז) כי מי בשחק יערוך לה' וגו', אמר הקב"ה אילו הייתי מבקש קרבן לא הייתי אומר למיכאל שהוא אצלי להקריב לי קרבן, וממי אני מבקש קרבן, מישראל, וכן הוא אומר בלחם הפנים (ויקרא כד, ח) ביום השבת ביום השבת יערכנו. הפירוש, אף שכל בנין העולם ותיקונו תלוי במעשי בני ישראל, אף על פי כן אין הסברא נותנת שמעשי בני אדם יהיו יותר נאים ונבחרים ממעשי המלאכים, כי בודאי מעשה המלאך זך ונקי יותר ממעשה בני אדם אשר הרכבתו מוכן לכח הרע. אך לענין ההכנה לשלמות אמיתת המעשה אשר על ידה יבוא האדם להתדבק בו יתברך, בזאת מעשי בני אדם יותר מעולים, כי האדם מסוכך בסבך המניעות העצומות הסובבות אותו בכל עת, כי הוא קרוץ מחומר, לא כן מלאכי מעלה הקדושים והטהורים בעצם ואינם גשם כלל ולא יפול בהם שום השתנות. וזה פירוש המדרש, יערוך לה', בחינת ההערכה, היינו ההכנה למעשה, האם תפול כלל בין דרי מעלה, כי הלא המה אינם כלל בגדר ההכנה, רק במעשה לבד, ואם הייתי חפץ רק במעשה עצמה הייתי מצווה למיכאל שיעשה, כי בודאי מעשיהם זכים ונקיים יותר ממעשיכם, אבל כשצויתי לכם מוכח שאין אני חפץ במעשה עצמה, רק עם ההכנה וההערכה למעשה, וזאת שלכם יפה יותר, הדא הוא דכתיב 'יערכנו' דייקא לפני ד' וגו'.^(א)

2

כנסת יונת

ריח הניחוח של מי?

וּקְרָבוּ וּקְרָעוּ יָרֵמָחַ בְּגָדָיו וְהִקְטִיר הַקָּהֵן אֶת־הַלֵּל הַמְּזֻבָּחַ עָלָה אִשָּׁה רֵיח־נִיחֹחַ לַה'. (ויקרא א' ט)

ההבנה הפשוטה של פסוק זה אומרת כי הקורבן עצמו גורם ל"ריח" שנחשב כ"ניחוח" כלפי ה' יתברך. עם זאת, בעל "הכתב והקבלה" מביא פירוש מחדש לפסוק זה מאת רבי אליעזר הרופא (1513-1586): לדבריו, "הניחוח" שהחזר כאן לא לקרבן, אלא לזה שמקריב את הקורבן.

יסוד זה מבהיר לנו שאין לחשוב שדי בעצם הקרבת הקרבן, בלי שתקדם לה תשובה פנימית אמיתית, וכפי שמוכיח הנביא ישעיהו:

"לְמַה־לִּי רִב־זִבְחֵיכֶם יֹאמֶר ה' שְׁבַעְתִּי עֲלוֹת אֵילִים וְחֹלֵב מְרִיאִים וְדָם פָּגִים וּקְבָשִׁים וְעֲתוּדִים לֹא חִקַּצְתִּי". (ישעיה א' י"א)

לפי פירוש זה, הכוונה במילים: "ריח ניחוח" היא שהאדם החוזר בתשובה צריך להיות בעל ניחוח נעים המופרש מעצמו, כלומר - שמהותו הפנימית השתנתה והוא נעשה לאדם טוב יותר, וכדברי הרמב"ם בהלכות תשובה:

"מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני השם בבכי ובתחנונים ועושה צדקה כפי כחו ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו ומשנה שמו כלומר: אני אחד, ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים! ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה". (משנה תורה הלכות תשובה ב', ב')

(ו,ב) צו את אהרן ואת בניו לאמר
זאת תורת העולה וגו'.

וברש"י [בשם התו"כ] אין צו אלא לשון זירו מיד ולדורות א"ר שמעון ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש בו חסרון כיס, עכ"ל. וצריך ביאור באיזה צד ישתנו דורות האחרונים מהראשונים שיוזקקו לזירו מיוחד? ונראה שהבורא ב"ה הזהיר את ברואיו מימות עולם שכשעוסקים בעבודת הקרבנות לא יניחו את העיקר ויחזיקו בטפל, שעיקר הקרבנות הוא כוונת הלב שיחפוץ בעל הקרבן להיטהר ולהתקרב ליוצרו על ידי הקרבן. וכן מצינו אצל קין אחרי ש"ואל קין ואל מנחתו לא שעה" (בראשית ד, ו) ועיי"ש בספורנו) הזהירו יוצרו (שם ז) "הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ", כי קין טעה להדמות כי עיקר חפצו ית' הוא בגשמיות הקרבן בפועל ולא בכוונת לב המקריב. וכן שאול המלך נתפס באותה טעות, בהשאירו צאן ובקר של עמלק לזבח לה', עד שהוכיחו שמואל (שמואל א טו, כב) "החפץ לה' בעולות וזבחים כשמוע בקול ה', הנה שמע מזבח טוב, להקשיב מחלב אילים". וכן המשיכו רוב בני ישראל להחזיק בזה הטעות במשך תקופת בית ראשון, וכל ספרי הנביאים מלאים מזה, עד לדיוטה התחתונה שגער בהם ישעיה הנביא (ישעיה א, יא) "למה לי רב זבחיכם יאמר ה' שבעתי עולות אילים וחלב מריאים ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי", ושם (פסוק יג) "לא תוסיפו הביא מנחת שוא קטרת תועבה היא לי".

אבל ברבות הימים בימי בית שני קבלו המקריבים תוכחתו ית' ודברי נביאיו עד שהגיעו לסברא הפוכה, דהיינו שאם העיקר בקרבן הוא הרהורי התשובה וכוונת הלב מה איכפת לו ית' בצורת הקרבן ומאי נפק"מ בין צעיר ומובחר לזקן ומזהם, עד שהוכיחם הנביא לא על חסרון המחשבה אלא על החסרון במעשה, ואמר (מלאכי א, ז"ח) "מגישים על מזבחי לחם מגאל ואמרתם במה גאלנוך באמרכם שלחן ה' נבזה הוא, וכי תגישון עור לזבוח אין רע וכי תגישו פסח וחולה אין רע, הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך אמר ה' צבאות", שתוכחתו ית' על טעות הדור המאוחר שהיתה בחשבם שלבוהן כליות ולב ית' הרי העיקר הוא אם מחשבות

לבנו לטובה. אבל טעו בזה, כי אף אם יגיע האדם לכוונות הכי נשגבות בשעת הקרבן, אסור לו לבטל שום דקדוק של העבודה במעשה כי א"א לרדת לסוף דעתו ית' ורצונו במצוות המעשיות.

ולפי הנ"ל יובן הזירו מיד ולדורות, כי הכוונה על ימי בית שני בדורות האחרונים שאמרו "שלחן ה' נבזה הוא", ואמרו ווי למה לנו לאבד בהמה טובה ומעולה כשהעיקר הוא לעורר לבנו לתשובה ולקרבת אלקים. וזהו פירוש חסרון כיס, כי דאגו על איבוד ממון במקום שעיקר התקרבות לה' כבר נתקיים, ועל כן ביותר צריכים לזרו את הדורות הבאים במקום שמרגישים חסרון כיס.

ובדורתנו אנו צריכים ג"כ יותר זירו לבל נפול לפח אחד מאלו הטעויות, כי שלימות העבודה מורכבת מכוונת הלב ודקדוק המעשה. ואם יאמר אדם למה לי לבטאות בביררות את המלים של קריאת שמע, הלא העיקר הוא לכוון באחדותו ית' ושמוכניס אנחנו למסור נפשינו עבור קדושת שמו ית', טעות היא בידו ולא יצא ידי חובתו. וכן לאידך גיסא, אם יבטא המלים בדיוק ולבו בל עמו, הרי לא הגיע להתכלית הנרצה, כי רחמנא לבא בעי.

עם במחוקק במשענותם" שעשו חריץ והמשיכו ממי בארה של מרים אל הגומא אשר בחצר אהל מועד [שלא יהיו המים שאובים], ושם הטביל משה את אהרן ואת בניו.